

19 PRIEDAS

ELGESIO EKSTREMALIOSIOMIS SĄLYGOMIS ATMINTINĖS

1. **Kaip elgtis išgirdus kaukiančias sirenas. „DĖMESIO VISIEMS“** – tai įspėjamasis pulsuojančio 3 minučių trukmės kaukimo garsinis signalas (9 sekundės kaukimo – 6 sekundės pauzė). Jei negaunate įspėjamojo pranešimo į savo mobilųjį telefoną, įsijunkite televizorių arba radijo imtuvą (LRT kanalas) ir išklauskite informaciją bei rekomendacijas. Griežtai laikykitės rekomendacijų. Laukite tolimesnių nurodymų.
2. **„Cheminis pavojus“** - tai balsu skelbiamas signalas-pranešimas, įspėjantis apie realų ar gresiantį cheminės taršos pavojų atitinkamoje teritorijoje. Jis transliuojamas per radiją ir (arba) televiziją, garsines avarinio signalizavimo sirenas, elektronines sirenas ne vėliau kaip per 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo „Dėmesio visiems“ perdavimo pradžios. Išgirdę šį signalą:
 - 2.1. nedelsiant pasišalinkite iš užterštos teritorijos. Judėkite statmenai vėjo kryptčiai, kad vėjas pūstų į šoną;
 - 2.2. jei nėra galimybės skubiai pasitraukti iš taršos zonos, likite uždaroje patalpose arba, jei esate lauke, eikite į vidų;
 - 2.3. išjunkite vėdinimo, oro tiekimo, kondicionavimo ir šildymo oru sistemas, uždarykite langus, orlaides, dūmtraukių sklendes, uždenkite vėdinimo angas, patikrinkite, ar nėra plyšių, užsandarinkite patalpų langus ir duris;
 - 2.4. be reikalo neikite į lauką, prireikus išeiti, saugokite kvėpavimo takus: užsiriškite sudrėkintą vatos ir marlės raištį arba nosį ir burną pridenkite drėgnu rankšluosčiu. Jei turite, naudokite respiratorių. Būtina saugot odą, tam geriausiai tinka vandens nepraleidžiantys drabužiai ir avalynė. Grįžę būtinai nusiprauskite po dušu, apsirenkite švariais drabužiais, o užterštus sudėkite į polietileninį maišą ir išneškite iš patalpų, kuriose esate;
 - 2.5. ruoškitės galimam evakavimui.
3. **„Radiacinis pavojus“** – tai balsu skelbiamas signalas-pranešimas, įspėjantis apie realų ar gresiantį radioaktyviosios taršos pavojų atitinkamoje teritorijoje. Jis transliuojamas per radiją ir (arba) televiziją, garsines avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas ne vėliau kaip 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo „Dėmesio visiems“ perdavimo pradžios. Išgirdę šį signalą:
 - 3.1. likite uždaroje patalpose arba, jei esate lauke, eikite į vidų;
 - 3.2. išjunkite vėdinimo, oro tiekimo, kondicionavimo ir šildymo oru sistemas, uždarykite langus, orlaides, dūmtraukių sklendes, uždenkite vėdinimo angas, patikrinkite ar nėra plyšių, sandarinkite patalpų langus ir duris;
 - 3.3. be reikalo neikite į lauką, prireikus išeiti, saugokite kvėpavimo takus: užsidenkite vienkartinę kaukę, nosinę ar rankšluosčiu. Jei turite, lauke naudokite dujokaukę ar respiratorių;
 - 3.4. grįžę būtinai nusiprauskite po dušu, apsirenkite švariais drabužiais, o užterštuosius sudėkite į polietileninį maišą ir išneškite iš patalpų, kuriose esate;
 - 3.5. ruoškitės galimam evakavimui.
4. **„Oro pavojus“** – tai balsu skelbiamas signalas-pranešimas, įspėjantis apie tiesioginę priešų užpuolimo grėsmę. Jis transliuojamas per radiją ir (arba) televiziją, garsines avarinio signalizavimo sistemas, elektronines sirenas ne vėliau kaip 3 min. nuo įspėjamojo garsinio signalo „dėmesio visiems“ perdavimo pradžios. Išgirdę šį signalą:
 - 4.1. privalote išjungti iš elektros tinklo nenaudojamus elektros prietaisus, dujas ir vandenį;
 - 4.2. pasiimkite dokumentus, pinigus, maisto produktų, vandens, turimas asmenines apsaugas ir

medicinos pagalbos priemonės ir skubėkite į artimiausią kolektyvinės apsaugos statinį ar kitą priedangą;

4.3. jei liekate darbo vietoje, slėpkitės rūsyje ar kitoje priedangoje;

4.4. nepasiduokite panikai, perspėkite artimuosius.

5. **Kaip elgtis įvykus nelaimei.** Išgirdus pranešimą, kad įvyko nelaimė ar artinasi pavojus, patariama elgtis ramiai:

5.1. nesinervinkite, susikaupkite ir nurimkite;

5.2. nepalikite vietos, kurioje esate, be ypatingo reikalo;

5.3. išklausę pranešimą apie įvykusią ar artėjančią nelaimę, toliau vadovaukitės nurodymais;

5.4. jeigu Jūs vis dėlto privalote vykti, išjunkite elektrą, užsukite dujų, vandens sklendes, uždarykite langus, patalpas užrakinkite;

5.5. automobilyje įsijunkite radiją. Klausykitės informacinių pranešimų ir rekomendacijų;

5.6. išgirdę informaciją apie pavojų, neperkraukite ryšio linijos;

5.7. stenkitės be būtino reikalo neskambinti savo artimiesiems, draugams ir pažįstamiems mobiliojo ar fiksuoto ryšio telefonais, nes tuomet ryšio linijos gali būti perkrautos ir užblokuotos. Gelbėjimo darbų pajėgoms bus ypač reikalingas laisvas ryšys, kad galėtų gauti pranešimus, kokie gyvenamieji rajonai nukentėjo, kiek yra nukentėjusiųjų, kur siųsti pagalbą;

5.8. skambinkite tik norėdami pranešti apie būtiną pagalbą, sužeistus asmenis ar apie kokį nors netikėtą pavojų.

6. **Nelaimei praėjus:**

6.1. būkite atsargūs sugrįžę į vietovę, kur įvyko nelaimė;

6.2. atsargiai apžiūrėkite pastatus. Jie gali būti apgadinti arba net suniokoti, todėl ypač pavojingi, nes gali bet kada sugriūti;

6.3. įeidami į pastatą jokia būdu nešvieskite sau kelio fakelu ar žvake. Nerūkykite, nes gali kilti gaisras arba įvykti sprogimas. Tai gali atsitikti dėl daugelio priežasčių. Pirmiausia – dėl išsiveržusių dujų, išsiliejusių degiųjų medžiagų;

6.4. laikykitės toliau nuo nutrūkusių laidų (taip pat telefono). Bet kuris laidas – mirtino pavojaus šaltinis;

6.5. nejunkite elektros jungiklių, kol neįsitikinsite, kad laidai tvarkingi ir nepažeisti;

6.6. patikrinkite, ar pastate arba šalia jo nėra dujų, kitų cheminių medžiagų kvapo;

6.7. neskubėkite vartoti vandentiekio vandens. Įsitikinkite, ar jis švarus;

6.8. jei atsidūrėte netoli vietos, kur vyksta gelbėjimo darbai, o Jūsų pagalbos ten nereikia, be reikalo netrukdykite gelbėtojams;

6.9. niekur nevažiuokite. Keliai gali būti sugadinti ar užversti. Jeigu vis dėlto privalote vykti, būkite itin atsargūs – važiuokite saugiu greičiu. Susidūrę su kokia nors kliūtimi, pavojinga eismo dalyviams, kaip galima greičiau praneškite apie tai civilinės saugos tarnyboms.

7. **Prasidėjus karui ar pasirodžius priešiškiems kariams Jūsų mieste.** Pirmiausia reikia įsisąmoninti, kad Jūs – civilis asmuo, kuriam rūpi išlikti gyvam ir saugiai pasitraukti iš karo veiksmų zonos. Civiliai asmenys konflikto metu turi suprasti, kad darbo vieta, kurioje dirba, nėra svarbiau už jų gyvybę, todėl nereikia stengtis bet kokia kaina saugoti įstaigos turtą. Jei tikimasi, kad vietoje, kurioje esate, vyks susirėmimai, patartina evakuotis į kitas saugias vietas.

8. Veiksmi, bandant evakuotis, prasidėjus karui ar pasirodžius priešiškiems kariams:

8.1. išsaugokite šaltą protą. Nepanikuokite ir nepraraskite sveikos nuovokos. Šūviai už lango dar nėra pasaulio pabaiga. Net jeigu Jūsų pastate įsikūrė sužeistųjų priėmimo punktas, o kaimyninėse patalpose įsitvirtino snaiperiai, tai dar nereiškia, kad turite bėgti kur akys mato. Toks sprendimas Jums gali kainuoti gyvybę. Įvertinkite kas į ką šaudo ir kodėl;

8.2. laikykitės toliau nuo karių. Jeigu Jūsų darbovietė atsidūrė aktyvių karinių veiksmų zonoje – turite trauktis. Ypač jei šalia Jūsų įsitvirtino vienos ar kitos pusės kariai. Anksčiau ar vėliau jie pradės

- susišaudymą, o būdamas beginklis civilis, Jūs galite tapti atsitiktine auka;
- 8.3. aiškiai parodykite, kad esate civilis. Pasiimkite baltą audeklą (užuolaidą, staltiesę ar pan.) ir apvyniokite juo savo rankas virš alkūnių;
- 8.4. pamirškite smalsumą. Jūsų tikslas – ištrūkti iš pastato ar kovos veiksmų zonos. Jokių nukrypimų nuo kurso, kad pasižiūrėtumėte kas vyksta.

9. Atmintinė, radus įtartą daiktą ar sprogmenį

„Jei sprogmens nepaliesi, greičiausiai jis nesprogs“	Nelieskite įtartų daiktų
„Jei tu matai bombą, tai ir bomba mato tave“	Nueikite kuo toliau tuo pačiu keliu ir pasislėpkite už patvarios konstrukcijos
„Geriau išminuotojams patikrinti įtartą daiktą, nei atvykti į įvykio vietą po sprogimo“	Nedvejodami kvieskite pagalbą bendruoju pagalbos numeriu 112
„Nuo įtartino daikto ar sprogmens kuo toliau nuveskite visus smalsuolius“	Aptverkite pavojingą zoną, pasitelkite kitų asmenų pagalbą
„Būtinai sulaukite policijos pareigūnų atvykimo“	Tik Jūs galite tiksliai apibūdinti radimo vietą ir aplinkybes

10. Atmintinė sulaukus skambučio apie padėtą sprogmenį ar radioaktyvias medžiagas

Klausimai skambinančiajam: 1. Kada sprogs sprogmuo? 2. Kur jis padėtas? 3. Kaip jis atrodo? 4. Kokio tipo sprogmuo? (trotilas, dinamitas, amonitas, parakas ir pan.) 5. Kokios medžiagos naudojamos? (radioaktyvios, biologinės, cheminės) 6. Ar Jūs padėjote sprogmenį/radioaktyvias medžiagas? 7. Kodėl? 8. Koks Jūsų adresas? 9. Koks Jūsų vardas, pavardė? Svarbūs duomenys: 1. Pokalbio laikas 2. Data 3. Tel. Nr., iš kurio išklaustas pranešimas	Duomenys apie skambinusįjį: Balsas ir kalbėjimo būdas: - ramus, greitas, verkiantis, nosinis, - gilus, trūkčiojantis, piktas, švelnus, - normalus, mikčiojantis, įtūžęs, - švepluojantis, nuryjantis seiles, - su akcentu, lėtas, besijuokiantis, - girtas, gergždžiantis, kita... Girdimi pašaliniai garsai: - balsai, triukšmas, muzika, juokas, tylą, kita... Skambintojo kalba: - skambintojo lytis, - skambintojo amžius, - skambintojo rasė
---	--